

Merc. (*Folk. Men.* II, 124, 128).

Per a l'etimologia segueix vàlid l'estudi del DCEC, s. v. *calamita*, al qual remeto. Els Kahane, *RPhilCal.* XIII, 269-78, proposen fer-ho venir d'un b. gr. *κεραμίτρα* (derivat de *κέραμος* 'argila', 'rajola', i en algun arcaic, 'vas d'argila', i *κεραμίτης* adjectiu femení poc freqüent 'referent a l'argila'): la lectura no m'ha pas convençut — hipòtesis supèrflues — però hi remeto per les dades que conté (i potser mereix estudi més atent).

CARAMULL (primitivament *CORUMULL*), 'porció d'una cosa que sobresurt', 'pilot, turonet', i el verb *CORUMULLAR* (o *ACARAMULLAR*) 'amuntegar, curullar', paraula quasi exclusivament catalana, arrelada a les terres de Migjorn de la llengua (Illes, País Valencià i migdia del Principat) si bé existent també en alguns rars parlars mossàrabs, aragonesos i portuguesos; d'etimologia incerta, no fóra inversemblant un origen pre-romà si es tractés fonamentalment d'un substantiu, però sembla que el punt de partida és el verb *corumullar*, del qual s'extrauria *corumull*, i aquest verb és més probable que es formés per una combinació del ll. *CŪMŪLARE* 'amuntegar' amb un sinònim llatí vulgar *COROLLIARE derivat de *COROLLA* 'coronament' (dels quals provenen *curullar* i *CURULL*). □ 1.ª doc.: *acurumullar*, 1332; *corumull*, 1460, JRoig; la forma *caramull* i *acaramullar* no abans de 1840.

L'*AlcM* dóna una idea falsa, bastant exagerada, de l'extensió de l'àrea del mot. És enterament infundat de dir que s'usa a Barcelona: no solament allà sinó en tot el català central, el mot és desconegut i fins incomprès. Tant que, per això, Fabra vacil·lava a inscriure l'obra mestra de Costa i Llobera en la selecta de la seva *Gramàtica* de 1912, però mogut de pietat per tan tremenda pèrdua, gosà demanar a l'autor que l'autoritzaés a canviar-hi el vers clàssic «per puigs i serres s'*acaramulla* / frondós boscatge d'un verd etern / qu'eixa floresta de vària fulla / la tardor trista mai la despulla ---», posant-hi s'*acurumulla* (*Cala Gentil*, vers 13), variant que ell sabia també legítima i que per la semblança amb *curulla* comptava amb que l'entenguessin la gent del Principat i el Rosselló (on el mot no s'usa).¹

Ens diuen que també s'usa a la Plana de Vic, suposo perquè va cridar a molts l'atenció en l'*Atlàntida* de Verdaguier, però es tracta d'un passatge únic en l'obra de Mn. Cinto: «Lo grec tot ho rebuja y empenya a cada banda, / morts i vius, moltonades y llenya a *curumulls*, / d'un rehinós pi a la teya gegant que 'l vent abranda, / a la gentil Hesperis cercant, de negres ulls», *Atl.* v, 28b; però aquí la versió primera (1867) porta un vers diferent i ben mediocre «boga y llenyam a embulls»: és evident que Mn. Cinto se serví després d'un mot manllevat, expressiu, noble i ben sonant, per millorar el vers, evitant una expressió pedestre i impròpia — qui sap si per recomanació del seu mestre i amic Marian Aguiló, que igual que Milà i Fontanals degué fer de jutge literari de la seva obra primicera. Diu *AlcM* que també s'empra

a molts pobles de Pallars: «Pont de Suert (!), Cardós (!), Pinyana, Senterada i Tremp»: no tinc la més petita referència d'aquesta zona, i de països que tinc tant treballats des de la meua joventut com les Valls de Cardós i Alta Ribagorçana, com m'hauria passat per malla? Dubto molt també que s'usi a Puigcerdà (o *caramullar* a La Pobla de Lillet). Suposo que es tracta de respostes deferents, i sense valor, que *AMALCOVER* obtenia preguntant, sense gaire bon mètode, en les seves «eixides» (sovint a seminaristes i rectors que hi vivien, d'origen forà). Que es conegui des del Camp de Tarragona (*krumül*, *BDC* III, 50; III, 15) i Lleida cap al Sud no en dubto, i potser sí que arriba fins a Solsona i àdhuc Balaguer, però de tota manera no crec que passí del Montsec: el *DAG.* en definir-lo com a terme de «Mallorca, València i Urgell» deu estar més ajustat.² La documentació antiga comença bastant abans i raja més abundosa per al verb que per al substantiu. Ja trobem el 1322 «ordenaren que neguns dels dits tenders --- no guos comprar nous que les mesuren fraudulentment, segons que ça entere havien acostumat: d'*acurumullar* una barcella, e en après, a pes d'aquella, pesaven les altres: com açò no seria mesura, ans seria pes» en els bans de la Mostassaferia de València, 52. Després apareix en JRoig: «ab la mesura / ben asachada / e recalçada --- / *corumullada* / no arrasada» (*Spill*, 12071); «cascú dels dos *acoromulla* / en belles cobles / vicis de totes», en el *Colloqui* valencià de *Viudes e Donzelles* (c. 1500), v. 605; «mesura mig plena --- cumular o *curumullar*: cumulo», *OPou*.³ En fi el *DAG.* dóna fe que *corumullar* apareix en altres textos dels Ss. XIV-XV, sense concretar-los, passat que amb això es refereixi a unes «Fulles Pujol y Camps», que no sé identificar però que per la llengua semblen de llavors: «les paraules no són pas vanes e *coromullades*».

L'ús del nom *corumull* és més tardà i comença fluïnt menys abundós en la documentació, només des de JRoig: «los béns se meten / dels fills levar, / per aumentar / dot a les filles: / joyes, hostilles, / cambra, xovar, / los fan pagar, / triant a ull / lo *coromull* / dels millors béns» (*Spill*, 6970). Com que de *coromullar* podia derivar-se *coromull* com a postverbal, tan fàcil és que aquest s'extragués d'aquell com viceversa, i tampoc el fet que de vegades s'hagi usat *coromull* com a adjectiu no pot orientar-nos, car era ben fàcil la contracció de *mesura(r)* a *caramull* en *mesurar caramull* o el *tupí està (a) caramull de faves*, tant com en castellà ha nascut així un *plato colmo* < un *plat(o) a colmo*. En el que la transmissió escrita no ens deixa vacillar gens és pel que fa al vocalisme; només *coromull* (o *coru-*) és antic i no pas *caramull*: són unànimes les dades d'aquell, fins al punt que *caramull* no apareix fins als diccs. mallorquins del S. XIX;⁴ basta això, doncs, per fer comprendre que no hi ha cap base fonètica per relacionar (com vaig pensar jo per un moment, *DCEC* II, 610b52-54, s. v. *encaramar*) amb el cast. *caramillo* 'amuntegament confús'.

En tot el domini valencià trobem avui el substantiu tant com el verb a partir de Tortosa: *omplir a cara-*